

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ *

Ὑπὸ

ΑΝΔΡ. Δ. ΚΥΡΚΙΛΙΤΣΗ

Ὁ ἐκραγείς πόλεμος ἦτο ἐπόμενον νὰ ἔχῃ ἄμεσον καὶ ἰσχυρότατον ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς διεθνoῦς οἰκονομικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία παρουσιάζει ἀπὸ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου καὶ ἐντέϋθεν κατὰ πολὺ διάφορον φυσιογνωμίαν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ πρόσφατον παρελθόν.

Κατὰ τὴν ἀμέσως προηγηθεῖσαν τοῦ πολέμου περίοδον, ἣτις καλύπτει τὸ μεγαλύτερον διάστημα τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἡ ἐπικρατοῦσα διεθνῆς πολιτικὴ ἀθεβαιότης εἶχε δημιουργήσῃ ἀτμόσφαιραν ὅλως δυσμενῇ διὰ τὴν κίνησιν τῶν ἐργασιῶν. Παρὰ τὰ ἀναφανέντα ἐκασταχοῦ συμπτώματα ἀναζωογονήσεως, ἡ διεθνῆς οἰκονομία ἐξηκολούθει νὰ παρουσιάζῃ εἰς τὰς περισσοτέρας τῆς ἐκδηλώσεις εἰκόνα ὑφέσεως, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὁποίας ἐτέλει ἀπὸ τοῦ 1937.

Ἡ ἐπικρατοῦσα διεθνῆς ἀμφιβολία, ἐκ παραλλήλου μετὰ τῶν ἰσχυόντων περιορισμῶν τῶν διεθνῶν ἀνταλλαγῶν, παρακωλύουσα τὴν πλήρη ἀνάκαμψιν τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας συνετέλεσεν ἐν ταύτῳ εἰς τὴν ἐν μεγάλῳ μέτρῳ ἐξουδετέρωσιν τῶν προσπαθειῶν τῶν διαφόρων χωρῶν πρὸς οἰκονομικὴν ἀναζωογόνησιν, προσπαθειῶν ἐκδηλουμένων τόσον διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τεχνητῶν μέσων, ὅπως τὰ μέτρα ἐπιχορηγήσεως τὰ ληφθέντα ἐν Ἡ. Π. Ἀ. ὅσον καὶ διὰ τῆς πραγματοποιήσεως μεγάλων προγραμμάτων πολεμικῶν ἔργων καὶ ἐξοπλισμῶν ὑπὸ ὅλων τῶν χωρῶν ἰδιαιτέρως δὲ ὑπὸ τῶν παρασκευαζομένων διὰ τὸν πόλεμον.

Ἡ συνεχιζομένη ἀπὸ ἐτῶν ἀτονία τῆς διεθνoῦς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ὀφειλομένη εἰς τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ἔχει ἀναμ-

* Πληροφορίαι καὶ στατιστικὰ δεδομένα ὀφείλονται εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Κυρ. Βαρβαρέσου ἐπὶ τοῦ ἰσολογισμοῦ τοῦ 1939, εἰς τὸ δελτίον τῆς Société de Banque Suisse, εἰς τὸ δελτίον τῆς Berliner Handels-Gesellschaft, τῆς Reichs-Kredit-Gesellschaft, τὴν Revue d'Agriculture, Rome, τὸ Bulletin mensuel de Statistique τῆς S. D. N., τὸ Bulletin d'Information et de Documentation τῆς Banque Nationale de Belgique, τὸ δελτίον τῆς National City Bank N. Y., τὸν Economist, τὴν Revue Economique Internationale, ἔνθα ἴδαν ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ Prof. Eulenburg, τοῦ Βερολίνου (εἰς τευχ. I, 1940).

φιθόλως καὶ ἕτερα βαθύτερα, ὀργανικά, αἷτια συνδεόμενα πρὸς τὴν διάρθρωσιν καὶ τὰς τάσεις, αἷτινες κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐξεδηλώθησαν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ καὶ περὶ τῶν ὁποίων θέλει γίνῃ λόγος εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης ἐπισκοπῆσεως.

Οὐχ ἦττον, ἂν καὶ ἡ ἐπιδιωκομένη πλήρης καὶ ὀριστικὴ ἀνάζωογόνησις δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ, ἔνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων, ἐν τούτοις ἡ διεθνὴς οἰκονομία ὑπὸ τὴν ὥθησιν τῶν διαρκῶς αὐξανομένων ἐξοπλισμῶν εἶχε δυνηθῇ νὰ ἐπιτελέσῃ αἰσθητὴν πρόοδον, εἰς τρόπον ὥστε τὸ διαρρεῦσαν μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου διάστημα τοῦ 1939 νὰ θεωρῇται ὡς καλλιτέρα οἰκονομικὴ περίοδος ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἔτος 1938.

Ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα ἔσχον ἄμεσα ἀλλὰ διαφέροντα ἀποτελέσματα τόσον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς διαφόρους ἐκδηλώσεις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς ὅσον καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς καθ' ἑκάστον χώρας. Ὁ πόλεμος ὑπῆρξεν ἀναμφισθητήτως, καὶ εἶναι, μέγα διεγερτικὸν φάρμακον διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομικὴν δραστηριότητα, εἰς τὴν ὁποίαν διοχετεύθη τοιοῦτοτρόπως νέον ζωογόνον ρεῦμα. Ἐὰν θὰ ἠθέλαμεν ὅμως νὰ ἐντοπίσωμεν εἰδικώτερον τὰ ἄμεσα ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου, θὰ πρέπη νὰ ἀποδώσωμεν τὴν διαπιστωθεῖσαν οἰκονομικὴν ἀνάκαμψιν κυρίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν δραστηριότητα, καὶ δὴ τῶν μεγάλων ἐθνικῶν οἰκονομιῶν ὅπως τῶν Ἡ.Π.Ἀ. καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἐντόνως ἐπίσης ἐξεδηλώθησαν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου εἰς τὸ πεδίου τῶν τιμῶν, αἱ ὁποῖαι παρουσίασαν, λόγω τῆς ἐπακολουθησάσης τὴν ἔναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν ἀθρόας ζητήσεως, ἀπότομον πρὸς τὰ ἄνω κίνησιν. Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν, ἡ ἐπίδρασις τοῦ πολέμου ὑπῆρξεν δυσμενεστάτη. Τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ὑπῆρξεν ἡ ἐκδήλωσις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἐδοκιμάσθη καὶ δοκιμάζεται περισσότερον πάσης ἄλλης λόγω τῶν εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν πολλαπλασιασθέντων περιοριστικῶν μέτρων καὶ τοῦ κατὰ θάλασσαν διεξαγομένου οὐσιαστικῶς πολέμου. Πρὸς τούτοις καὶ ἐπὶ τοῦ νομισματικοῦ πεδίου, τοῦ πλέον εὐπαθοῦς ἐξ ὅλων τῶν οἰκονομικῶν λειτουργιῶν, τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου ὑπῆρξαν σοβαρώτατα ὑποτιμηθέντων ἀμέσως δύο ἐκ τῶν διεθνῶν νομισμάτων τῆς στερλίνας καὶ τοῦ φράγκου.

Θὰ ἐξετάσωμεν ἤδη ἀναλυτικώτερον πῶς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πολέμου ἐξετυλίχθησαν τὰ διάφορα οἰκονομικὰ γεγονότα ἀπὸ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου καὶ ἐντεῦθεν.

Βιομηχανικὴ δραστηριότης.— Ἡ γενικωτέρα οἰκονομικὴ χαλάρωσις, ἣτις ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1937 ἐξεδηλώθη διεθνῶς, εἶχεν ἐπηρεάσῃ σοβαρῶς τὴν παγκόσμιον βιομηχανικὴν παραγωγὴν. Ἡ ὕφεσις ἐν τῇ βιομηχανικῇ παραγωγῇ ἀφεώρα κυρίως τὰς χώρας μὲ περισσότερον ἐλεύθερον οἰκονομικὸν καθεστῶς ὅπως αἱ Ἑ.Π. Ἀ. ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ Γαλλία, ὅχι ὁμως καὶ τὰς χώρας τὰς ἀκολουθούσας οἰκονομικὸν σύστημα αὐταρκειᾶς καὶ κλειστῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἡττον οἰκονομίας, ὅπως ἡ Γερμανία, εἰς τὰς ὁποίας ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ ἐσημείωσε συνεχῇ πρόοδον.

Ἡ ὕφεσις ἐν τούτοις ἐν τῇ βιομηχανικῇ παραγωγῇ εἶχεν ἀρχίσει νὰ παρέρχηται, ἀπὸ τῶν μέσων δὲ τοῦ λήξαντος ἔτους διεπιστώθησαν αἱ πρῶται ἐνδείξεις βιομηχανικῆς ἀναζωογονήσεως.

Ἀμεσος συνέπεια τοῦ πολέμου ὑπῆρξεν ἡ σοβαρὰ αὔξησις τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος χαρακτηρίζουσα ἰδιαιτέρως τὴν οἰκονομίαν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς Γαλλίας. Εἰς τὰς Ἑ.Π. Ἀ. ὁ δείκτης τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἀνῆλθεν ἀπὸ 82 (Ἰούνιος) εἰς 104 (Νοέμβριος). Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ τῆς χώρας ταύτης ἔχει, ἀπὸ τοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν, νὰ ἀνταποκριθῇ τόσον εἰς τὰς ἰδίας αὐτῆς ηὔξημένας ἀνάγκας ὅσον καὶ εἰς τὰς παραγγελίας τῶν ἐμπολέμων δυτικῶν δυνάμεων. Ἡ ηὔξημένη αὕτη παραγωγὴ ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὰς βιομηχανίας αὐτοκινήτων, ἀεροπλάνων, χάλυθος, σιδηροδρομικοῦ ὕλικου, ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἡ βιομηχανικὴ δραστηριότης τῶν ἐμπολέμων χωρῶν καὶ δὴ τῶν δυτικῶν δυνάμεων παρουσιάζει ὡσαύτως σημαντικὴν αὔξησιν. Πρὸς στιγμὴν, κατὰ τὰς πρώτας πολεμικὰς ἡμέρας ἡ διεξαγωγὴ τῶν βιομηχανικῶν ἐργασιῶν διεταράχθη σοβαρῶς λόγῳ τῆς ἐπιστρατεύσεως καὶ τῆς ἀποτόμου τοιοιτοτρόπως ἀποσπάσεως τῶν ἐργατικῶν χειρῶν ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐξειδικευμένων ἐργατῶν. Τὰ ληφθέντα ὁμως εἰς εὐρυτάτην κλίμακα μέτρα εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας ταύτας ἐπέτρεψαν ὥστε ταχέως νὰ ἐπανέλθῃ ἡ ὁμαλότης εἰς τὰς βιομηχανικὰς παραγωγικὰς μονάδας καὶ νὰ ἐνταθῇ ἡ δραστηριότης αὐτῶν. Τὰ μέτρα ταῦτα ὑπηγορεύθησαν ἀπὸ τὴν νέαν ἐμπόλεμον κατάστασιν, διέπονται ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς πολεμικῆς οἰκονομίας καὶ ἐπιδιώκονται δι' αὐτῶν περισσότεροι σκοποὶ δυνάμενοι νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἑξῆς: ὅσον τὸ δυνατόν ἐντατικωτέρα ἐκμετάλλευσις τῶν πλουτοπαραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, αὔξησις τῆς παραγωγῆς, πορισμὸς πρώτων ὑλῶν καὶ ἄλλων προϊόντων, ἐξασφάλισις τῶν ἐπισιτιστικῶν ἀναγκῶν ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἀνεφοδιασμὸς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας.

Ἡ πραγματοποίησις τῶν ἄνωτέρω ἐπιδιώξεων ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενον σειρᾶς ὅλης διαταγμάτων διὰ τῶν ὁποίων ἐρρυθμίσθησαν τὰ συνδεόμενα πρὸς τὴν βιομηχανίαν προβλήματα. Δι' αὐτῶν ἀντεμετωπίσθησαν, ἐκτὸς τῶν ἄνωτέρω, καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἐξασφαλίσεως ἐργατικῶν χειρῶν, αἵτινες ἤρχισαν σπανίζουσαι λόγῳ τῆς ἐπιστρατεύσεως, τὸ πρόβλημα τῆς διαθέσεως τῶν ἀποθεμάτων βιομηχανικῶν προϊόντων, τῆς ταχείας ἐκτελέσεως τῶν πολεμικῶν παραγγελιῶν τῶν κυβερνήσεων, τῆς πληρωμῆς τῶν ἐπιταχθέντων ἐμπορευμάτων. Ἡ κυριώτερα ὅμως ὁδός, τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦσιν αἱ ἐμπόλεμοι μεγάλοι δυνάμεις πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκ τῆς νέας καταστάσεως προκυψάντων προβλημάτων, εἶναι ἡ ὁδὸς τοῦ συντονισμοῦ, τῆς ἐποπτείας καὶ τοῦ αὐστηροῦ ἐλέγχου, τῆς ὀργανώσεως τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς προσαρμογῆς αὐτῆς εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πολεμικῶν σκοπῶν. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο τεράστiai ἁρμοδιότητες ἐδόθησαν εἰς ἁρμοδίους ὑπουργοὺς ἐπὶ τῶν παραγωγικῶν κλάδων, ὑπουργεῖα νέα ἰδρύθησαν χάριν τοῦ συντονισμοῦ τῆς παραγωγικῆς δράσεως καὶ λόγῳ τῆς κολοσσιαίας εὐθύνης, ἣτις πηγάζει ἐκ τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης τοῦ κανονικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ διὰ νέων, εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἀναλισκομένων, πρώτων ὑλῶν καὶ διὰ τὴν ὅσον ἔνεστιν ἀποτελεσματικωτέραν ἐκμετάλλευσιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τόσον τῶν μητροπόλεων ὅσον καὶ τῶν ἀποικιῶν. Κατόπιν τοῦ ἐπιβληθέντος κυβερνητικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάσης σχεδὸν οἰκονομικῆς ἐκδηλώσεως καὶ διαδικασίας, δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι τὸ καθεστὼς τῆς διευθυνομένης οἰκονομίας καὶ δὴ ὑπὸ τὴν πλέον αὐστηράν του μορφήν καθιερώθη δι' ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας. Τὰ ἀποτελέσματα ἐπομένως τοῦ πολέμου δὲν περιορίζονται εἰς τὴν διαπιστωθεῖσαν βιομηχανικὴν ἀναζωογόνησιν τῶν ἐμπολέμων χωρῶν ἀλλὰ ἔσχον ριζικώτερον τὸν ἀντίκτυπον διὰ τῆς βασικῆς μεταβολῆς τοῦ ἰσχύοντος οἰκονομικοῦ συστήματος, εἰς χώρας ὅπου αἱ ἀρχαὶ τῆς φιλελευθέρας σχολῆς ἴσχυον ἐκ παραδόσεως.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ λεχθέντα διὰ τὰς δυτικὰς δυνάμεις, ἐν Γερμανίᾳ, ἡ βιομηχανικὴ δραστηριότης συνεχίσθη κατὰ τὸν αὐτὸν ρυθμόν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ δραστηριότης τῆς χώρας παρουσίαζε καθ' ὅλα τὰ τελευταῖα ἔτη ρυθμόν συνεχοῦς προόδου. Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή τῆς Γερμανίας χωρὶς νὰ παρουσιάσῃ ἀπότομον ἀνάκαμψιν συνεχίσθη σταθερῶς. Ὁ ὑφιστάμενος κρατικὸς ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἔλεγχος κατέστη περισσότερον αὐστηρὸς, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὅμως βάσεων καὶ κατευθύνσεων, αἵτινες ἀπὸ μακροῦ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀκολουθοῦνται.

Εἰς τὰς οὐδετέρας χώρας τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου διὰ τὴν βιομηχανίαν ὑπῆρξαν ἐν μέτρῳ μὲν δυσμενῇ ἐν μέτρῳ δὲ εὐνοϊκῇ. Καὶ δυσμενῇ μὲν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν δυσκολιῶν τὰς ὁποίας προκαλεῖ ὁ οἰκονομικὸς ἰδίᾳ πόλεμος διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν χωρῶν τούτων διὰ πρώτων ὑλῶν καὶ δὴ τῶν ἐκ Γερμανίας προερχομένων, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ πρώτων ὑλῶν ἐκ τῶν δυτικῶν ἐμπολέμων δυνάμεων, κατόπιν τῶν ἀπαγορευτικῶν μέτρων ἐξαγωγῆς αὐτῶν καὶ τῆς σημειωθείσης κατὰ τοὺς πολεμικοὺς μῆνας σοβαρᾶς ὑπερτιμήσεως τῶν πρώτων ὑλῶν. Εὐνοϊκῇ δὲ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι αἱ ἀνωτέρω δυσκολίαι ὠδηγοῦν τὰς βιομηχανίας τῶν καθ' ἕκαστον χωρῶν εἰς μεγαλύτεραν χρησιμοποίησιν τῶν ἐγχωρίων πρώτων ὑλῶν πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἐσωτερικῶν ἀναγκῶν, αἵτινες δὲν εἶναι πλέον ἐξ ἴσου, ὅπως κατὰ τὸ παρελθόν, εὐκόλον νὰ ἱκανοποιηθοῦν δι' ἐτοιμῶν βιομηχανικῶν προϊόντων εἰσαγομένων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς. Ἀλλὰ καὶ αἱ παραγγελίαι ἐκ μέρους τῶν ἐμπολέμων πρὸς τὰς οὐδετέρας, τόσον αἱ ἤδη διαθιθασθεῖσαι, ἰδίᾳ πρὸς τὰς Ἡ. Π. Ἀ. ὅσον καὶ αἱ προβλεπόμεναι διὰ τὸ ἐγγὺς μέλλον, ἀποτελοῦν σοβαρὸν παράγοντα ἐντάσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς εἰς τὰς οὐδετέρας χώρας.

Ἀγορὰ γεωργικῶν προϊόντων - δημητριακά. — Τὰ πολεμικὰ γεγονότα ἔσχον σοβαρωτάτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν συνθηκῶν τῆς ἀγορᾶς δημητριακῶν καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ σίτου, κυρίως ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ζητήσεως ὀλιγώτερον δὲ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς προσφορᾶς, τῆς παραγωγῆς δηλονότι καὶ τῶν ἀποθεμάτων. Δεδομένου ὅτι αἱ μεγάλαι σιτοπαραγωγικαὶ χῶραι Ἀργεντινῇ, Καναδᾶς, Β. Ἀμερικῇ δὲν ἀνεμίχθησαν ἐνεργῶς εἰς τὸν τελευταῖον πόλεμον, ὥστε νὰ προκληθῇ διαταραχὴ ἐντὸς τῆς οἰκονομίας αὐτῶν, τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου ἐξεδηλώθησαν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τῶν σιτηρῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς αὐτῶν ἐπηρεαζομένης βασικῶς ἀπὸ τὰς καιρικὰς συνθήκας. Αἱ τελευταῖαι ὑπῆρξαν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος δυσμενεῖς διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν μεγάλων σιτοπαραγωγικῶν χωρῶν οὕτως ὥστε ἡ συγκομιδὴ σιτηρῶν τοῦ 1939 τὰ εἶναι κατωτέρα τοῦ προηγουμένου ἔτους κατὰ 100 περίπου ἑκατομ. μετρικῶν στατήρων (παραγωγή: σίτου, κριθῆς, βρώμης καὶ σικάλεως: 1939=2212, 1938=2315 ἑκατομ. μετρικῶν στατήρων).

Παρὰ τὴν ἡλαττωμένην ἐν τούτοις παραγωγὴν, λόγῳ τῆς ὑπάρξεως μεγάλων ἀποθεμάτων ἐκ τῆς προγενεστέρας συγκομιδῆς τοῦ 1938 καὶ τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν πρὸς διάθεσιν αὐτῶν,

αἱ τιμαὶ τῶν σιτηρῶν εἶχον ὑποστῇ σοβαρὰν πτώσιν. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς ὅμως Σεπτεμβρίου ἡ κίνησις τῶν τιμῶν ἀλλάσσει ἀποτόμως κατεύθυνσιν, οὐχὶ λόγῳ σοβαρᾶς μεταβολῆς τοῦ παράγοντος τῆς προσφορᾶς, ἀλλὰ λόγῳ ἐξαιρετικῆς αὐξήσεως τοῦ παράγοντος τῆς ζητήσεως. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ηὐξημένης ζητήσεως ὑπῆρξεν ἡ ἀπότομος καὶ συνεχὴς ἔκτοτε ὕψωσις τῶν τιμῶν τῶν σιτηρῶν. Ἡ τιμὴ τοῦ σίτου ἐν Winnipeg ἀπὸ c. 58 κατὰ Αὐγούστον ἔφθασε εἰς c. 86 τὸν Δεκέμβριον.

Ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη αὕξησις τῆς ζητήσεως τῶν σιτηρῶν ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπιδειχθεῖσαν σπουδὴν ἐκ μέρους τῶν κυβερνήσεων τῶν διαφόρων χωρῶν, τόσον τῶν ἐμπολέμων ὅσον καὶ τῶν οὐδετέρων, ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὴν ἐπάρκειαν αὐτῶν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς πρωτίστης ἀνάγκης καὶ προλάβωσι τοιουτοτρόπως κάθε ἐνδεχόμενον δυνάμενον νὰ προκύψῃ ἐξ ἐνός, ὡς ἀνηγγέλθη τότε, μακροῦ καὶ ἐξαντλητικοῦ πολέμου.

Τιμαὶ πρώτων ὑλῶν. — Κατὰ τὸ προηγηθὲν τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου ὀκτάμηνον διάστημα τοῦ παρελθόντος ἔτους αἱ διεθνεῖς τιμαὶ παρουσίασαν σχετικὴν σταθερότητα διακυμανθεῖσαι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ περιῖπου ἐπιπέδου. Ἡ σταθερότης αὕτη δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὰς τάσεις πρὸς ἡρέμησιν τῶν διεθνῶν τιμῶν κατόπιν τῆς προηγηθείσης γενικῆς χαλαρώσεως τῶν τιμῶν.

Ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου καὶ αἱ ἐκ τούτου συνέπειαι ἐπὶ τῶν διεθνῶν ἀγορῶν καὶ τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν ἔσχον τὴν ἰσχυροτέραν ἐπίδρασιν παρὰ ἐφ' οἴουδήποτε ἄλλου πεδίου τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐξεδηλώθη ἰσχυρότατον ἀνατιμητικὸν ρεῦμα καθὼς ἐπίσης καὶ κίνησις ἐπανασχηματισμοῦ ἀποθεμάτων ἐκ πρώτων ὑλῶν. Ἡ ὕψωσις αὕτη τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἀπὸ μέσων Αὐγούστου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου διάστημα, ἐν Ἀγγλίᾳ μὲν εἰς 30 % περιῖπου, ἐν Ἡ.Π. Ἀ. δὲ εἰς 20 % περιῖπου.

Ἡ σοβαρὰ αὕτη ὕψωσις τῶν τιμῶν, ἐντὸς τοῦ σχετικῶς βραχείως διαστήματος τῶν πέντε πολεμικῶν μηνῶν, προεκάλεσε μεγάλας ἀνησυχίας καὶ συζητήσεις, ἐπεζητήθη δὲ νὰ ἐξετασθῇ καὶ νὰ διαπιστωθῇ κατὰ τὸ δυνατόν, ἂν ἡ ἀλματώδης αὕτη ἀνατίμησις ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς καὶ μόνον τοῦ πολέμου ἢ θὰ ἐπήρχετο ἀνεξαρτήτως τῶν πολεμικῶν γεγονότων. Πρὸς τοῦτο ἐγένετο ἀναδρομὴ εἰς τὰ λαθόντα χώραν κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ πολέμου τοῦ 1914, διεπιστώθη δὲ ὅτι ἐντὸς πενταμήνου ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πρὸ εἰκοσιπενταετίας μεγάλου πολέμου ἡ ὕψωσις τῶν τιμῶν δὲν ἦτο ἀνωτέρα τῶν 7.6 %. Ἐπομένως ἡ ἀναλογία τῆς ὑψώ-

σεως τῶν τιμῶν κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον εἶναι κατὰ τέσσαρας ἕως πέντε φορές μεγαλυτέρα τῆς τοῦ προηγουμένου πολέμου.

Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τῆς δυσαναλόγου ταύτης ἀνατιμήσεως διετυπώθη ἡ ἄποψις, ὅτι κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ παλαιότερου πολέμου ἡ γενικὴ τάσις τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας ἦτο πρὸς ὑφесιν ἐφῶ καὶ ἡ ἐκ τοῦ πολέμου ἀντίδρασις μικρὰν εἶχεν ἀπήχησιν ἐπὶ τῶν τιμῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν ὅποτε ἡ γενικὴ οἰκονομικὴ δραστηριότης εἶχε παρουσιάσῃ σημεῖα ἀνακάμψεως, τὴν ὁποίαν, ὅσον ἀφορᾷ ἰδιαιτέρως εἰς τὰς τιμάς, σπουδαίως ὑπεβοήθησε ὁ ἀρξάμενος πόλεμος.

Ἀναλύοντες εἰδικώτερον τὸ φαινόμενον τῆς σοβαρᾶς ἀνατιμήσεως τῶν πρώτων ὑλῶν ἀπὸ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου καὶ ἐντεῦθεν ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν βάσιν αὐτοῦ, μεταξὺ ἄλλων καὶ τοὺς ἐξῆς παράγοντας ἀναφερομένους εἰς τὴν ζήτησιν, τὸ κόστος καὶ εἰς μεταβολὰς νομισματικάς.

Ἐπὶ τοῦ παράγοντος τῆς ζητήσεως ἐπέδρασεν ἰσχυρῶς ἡ αὔξησης τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος πρωτίστως εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἡ σοβαρὰ ἀνάπτυξις τῆς δραστηριότητος τῆς πολεμικῆς βιομηχανίας τῶν δυτικῶν ἐμπολέμων δυνάμεων. Ἐκ παραλλήλου ἐθάρυναν εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς ζητήσεως αἱ εἰς μεγάλας ποσότητας ἀγοραὶ καὶ προαγοραὶ ἰδίᾳ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἡ ὁποία προηγόρασε ὁλόκληρον τὴν παραγωγὴν ὠρισμένων πρώτων ὑλῶν.

Ἡ αὔξησης ἐξ ἄλλου τῶν ναύλων καὶ ἀσφαλίστρων τῶν διὰ θαλασσίων ὁδῶν μεταφορῶν σημαντικῶς ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου οὐσιώδους παράγοντος τῆς διαμορφώσεως τῶν τιμῶν, τοῦ παράγοντος τοῦ κόστους.

Οὐχὶ ὀλιγώτερον ἐπηρεάσθησαν αἱ τιμαὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀγοράς τῶν ἐμπολέμων χωρῶν, τῶν ὁποίων τὸ νόμισμα ὑπετιμήθη εὐθύς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς ἀγοράς χωρῶν τῶν ὁποίων τὰ νομίσματα ἦσαν δορυφόροι τῆς ἀγγλικῆς λίρας. Ἡ ἑναντι τοῦ δολλαρίου πτώσις τῆς λίρας κατὰ τὸ 14 % περίπου ἐξηγεῖ τὴν κατὰ 10 % περίπου μεγαλυτέραν ὑψωσιν τῶν τιμῶν ἐν τῇ ἀγγλικῇ ἀγορᾷ ἑναντι τῆς ἀμερικανικῆς.

Τὴν λαβοῦσαν χώραν ἄνοδον τῶν τιμῶν ἀπεικονίζουν οἱ τιμάριθμοι χονδρικῆς πωλήσεως, τόσον οἱ ἀγγλικοὶ ὅσον καὶ οἱ ἀμερικανικοί. Οὕτως ὁ σχετικὸς τιμάριθμος τοῦ Economist ἀνῆλθεν ἀπὸ 76 τὸν Αὐγούστον 1939, εἰς 99 τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1940. Ὁ αὐτὸς δὲ τιμάριθμος τοῦ Ivnign Fisher (Ἡ. Π. Ἀ.) ἀνῆλθε κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα ἀπὸ 81 εἰς 89. Ἐπίσης ὁ ὑπὸ τῆς Börsen Zeitung, Βερο-

λίνου, καταρτιζόμενος τιμάρηθος πρώτων ὑλῶν εἰς τιμὰς εἰσχυρὸν δεικνύει ὕψωσιν μεταξὺ Αὐγούστου καὶ Δεκεμβρίου ἀπὸ 109 εἰς 130.

Ἡ ὕψωσις αὕτη τῶν τιμῶν λόγῳ τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως ἀφορᾷ κατὰ βαθμὸν πολὺ διάφορον τὰ καθ' ἕκαστον εἶδη τῶν πρώτων ὑλῶν. Ὁ κάτωθι πίναξ, ληφθεὶς ἐκ τοῦ Economist, δίδει λεπτομερεστέραν εἰκόνα τῆς ἐπελθούσης ὑψώσεως εἰς τὰς τιμὰς τῶν κυριωτέρων εἰδῶν, μεταξὺ Αὐγούστου 1939 καὶ 9 Ἰανουαρίου 1940.

I. Ὑψωσις τιμῶν ἄνω τῶν 50 %

Κακάο	57.2 %
Σάκχαρις	57.2—63.7 %
Βάμβαξ	53.5—67.6 %
Ἰούτη	138 %
Λῖνον	79.4 %

II. Ὑψωσις τιμῶν μεταξὺ 25 καὶ 50 %

Καφές	27.7 %
Κλωσταὶ βάμβακος	27.8 %
Ἐριον	25 %
Κάνναβις	45 %
Ξυλεία	41.7 %
Δέρματα	29.3—35 %
Καύσιμα ἔλαια . . .	40 %
Καουτσούκ	30 %

III. Ὑψωσις μικροτέρα τῶν 25 %

Ἐρια μερινὸς . . .	17.6 %
Σίδηρος	9.1 %
Χάλυψ	6.8 %
Κασσίτερος	6.2 — 8.8 %
Ἀνθραξ	13.1 — 14.2 %

Ἐκ τοῦ ἄνωτέρω ἀναλυτικοῦ πίνακος καθίσταται προφανές ὅτι ἡ μεγαλυτέρα ὕψωσις τιμῶν ἐσημειώθη εἰς τὰ εἶδη τὰ ὁποῖα φθάνουν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἡ.Π. Ἀ. διὰ μακρᾶς θαλασσίας ὁδοῦ. Τὴν μεγαλυτέραν μεταξὺ αὐτῶν ἀνατίμησιν παρουσίασαν αἱ πρῶται ὕλαι ὑφαντουργίας· ὀλίγώτερον ὑψώθησαν αἱ τιμαὶ τῶν μετάλλων καὶ ἄνθρακος, ὑλῶν δηλαδὴ μὲ τὰς ὁποίας εἶναι πλουσίως ἐφοδιασμένοι αἱ μεγάλοι βιομηχανικαὶ χῶραι.

Ἐνώπιον τῆς ἀλματώδους ταύτης ὑψώσεως τῶν τιμῶν αἱ κυβερνήσεις τῶν ἐμπολέμων χωρῶν ἔσπευσαν νὰ λάβουν πλεῖστα ρυθμιστικὰ μέτρα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παρεμποδίσεως τῆς περαιτέρω ὑψώσεως τῶν τιμῶν. Μεταξὺ ἄλλων, δέον νὰ γίνῃ μνεία τοῦ μέτρου τοῦ καθορισμοῦ ἄνωτάτων τιμῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πραγματικοῦ κόστους λαμβανομένων ὑπ' ὅψιν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου δυσμενῶν ἐπιδράσεων καὶ τῶν ἀναποφεύκτων αὐξήσεων τῶν τιμῶν. Διὰ τῶν μέτρων τούτων ἐπιδιώκεται ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἐξουδετέρωσις τῶν προσπαθειῶν τῆς κερδοσκοπίας.

Ἐν Γερμανίᾳ ἡ πολιτικὴ τῶν τιμῶν ἀνεπτύχθη ἔτι περισσότερον διὰ τοῦ σχηματισμοῦ «κεφαλαίου ἐξισώσεως τῶν τιμῶν», εἰς τὸ ὁποῖον καταβάλλονται μέχρις 90 % τῶν ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν, ἐφ' ὅσον ταῦτα ὑπερβαίνουν σιν ἓνα κέρδος standard.

Ἡ ἐπικρατοῦσα γενικῶς ἀντίληψις κατόπιν τῆς πραγματοποιηθείσης ἀποτόμου ὑψώσεως τῶν τιμῶν, εἶναι ὅτι ἡ τοιαύτη ὑψωσις εἶναι ἐξαιρετικῶς ὑπερβολικὴ. Δεδομένης δὲ τῆς δυνατότητος πρὸς ἐπέκτασιν τῆς παραγωγῆς, καὶ συνεπῶς τῆς προσφορᾶς, τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν πρώτων ὑλῶν, ὑπάρχουν βάσιμοι προσδοκίαι, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἐπακολουθήσῃ χαλάρωσις τῶν τιμῶν, πάντως τὸ ρεῦμα τῆς ἀνατιμήσεως θέλει συντόμως ἀνακοπῇ, τῶν τιμῶν σταθεροποιουμένων περὶ τὰ ἐπίπεδα εἰς τὰ ὁποῖα ἤδη εὐρίσκονται. Ἡ περαιτέρω ὑψωσις τῶν τιμῶν κυρίως ὡς φαινόμενον πληθωρισμοῦ θὰ πρέπη νὰ ἀναμένεται. Ἡ πιθανότης ὅμως αὕτη φαίνεται ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποκλειομένη, δεδομένης τῆς δεδηλωμένης προθεσεως τῶν διαφόρων χωρῶν ὅπως ἀποφύγουν τὸν σάλον, τὸν ὁποῖον θὰ προεκάλει κάθε ἀνάλογος πολιτικὴ.

Διεθνεῖς ἐμπορικαὶ ἀνταλλαγαί. — Αἱ συνέπειαι τοῦ πολέμου ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ὑπῆρξαν περισσότερο δυσμενεῖς παρὰ ἐφ' οἷα σδήποτε ἄλλης ἐκδηλώσεως τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Κατὰ τοὺς δύο πρώτους μάλιστα πολεμικοὺς μῆνας αἱ διεθνεῖς ἐμπορικαὶ ἀνταλλαγαί ὑπέστησαν πραγματικὸν κλονισμόν καὶ μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους ἐπανῆλθον εἰς σχετικὴν κανονικότητα.

Τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἐδοκιμάσθη ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις. Ἐν πρώτοις δέον νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἐντελῶς νέαν ἀπὸ γεωοικονομικῆς ἀπόψεως κατάστασιν, ἣτις ἐδημιουργήθη μετὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, καὶ ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν ἀπώλειαν πάσης ἐπαφῆς μεταξὺ μεγάλων διεθνῶν ἀγορῶν, ὅπως εἶναι αἱ ἀγοραὶ τῶν ἐμπλακείων εἰς τὸν πόλεμον μεγάλων χωρῶν. Ἡ διακοπὴ τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν τῶν δυτικῶν δυνάμεων μετὰ τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Γερμανίας κατεχομένων χωρῶν, καθὼς ἐπίσης ἡ παρεμπόδισις τῆς διεξαγωγῆς τοῦ μετὰ τῶν ὑπερποντίων χωρῶν, ἰδίως τοῦ μετὰ τῶν χωρῶν τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου, ἐμπορίου τῆς Γερμανίας, ἐπέφεραν πραγματικὴν ἀναστάτωσιν καὶ περιώρισαν σημαντικῶς τὸν ὄγκον τῶν ἀνταλλαγῶν. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐξευρέσεως νέων ἀγορῶν ἐφοδιασμοῦ ὅσον καὶ ἀγορῶν καταναλώσεως ἐνεφανίσθη εἰς ὅλην του τὴν ὀξύτητα ὅχι μόνον διὰ τοὺς ἐμπολέμους ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ οὐδέτερα κράτη.

Ὁ κατὰ θάλασσαν διεξαγόμενος ἀγὼν καὶ ὁ οἰκονομικὸς ἀποκλεισμός τῆς Γερμανίας, παρημπόδισαν βεβαίως τὴν συνέχισιν τῶν

ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν. Πολὺ περισσότερον ὅμως δυσχεραίνεται τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἀπὸ τὴν αὖξουσιν τάσιν πρὸς ἀπομόνωσιν τῶν διαφόρων ἐθνικῶν οἰκονομιῶν, ἀφ' ἐνὸς μὲν λόγῳ τῆς γενικευθείσης πλέον προσπαθείας πρὸς ἐπίτευξιν αὐταρκειάς, ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τῶν ὑπερενταθέντων περιοριστικῶν μέτρων τῶν ἀφορώντων εἰς τὰς εἰσαγωγὰς καὶ ἐξαγωγὰς τῶν διαφόρων χωρῶν. Ὅλαι σχεδὸν αἱ χώραι, τόσον ἐκεῖναι αἵτινες δὲν εἶχον ὑπαγάγη πλήρως τὰς ἐμπορικὰς τῶν ἀνταλλαγὰς εἰς καθεστῶς περιορισμῶν, ὅσον καὶ αἱ ἤδη ἐφαρμόζουσαι συστήματα περιορισμῶν, ἔσπευσαν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου νὰ καθιερώσουν τὸ πλέον αὐστηρὸν σύστημα ἐλέγχου καὶ περιορισμοῦ εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν. Ἡ αὐστηρότης τοῦ ἐλέγχου ἐξήχθη διὰ τινὰς χώρας εἰς σημεῖον ὥστε οὐσιαστικῶς νὰ πρόκειται περὶ πραγματικῆς ἀπαγορεύσεως. Ἡ προσπάθεια πρὸς ἐξασφάλισιν ἐπαρκειάς εἰς οὐσιώδη εἶδη ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἄμυναν καὶ τὰς ἀνάγκας συντηρήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ὠδήγησεν εἰς τὴν λήψιν μέτρων περιορίζοντων εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν ἐλάττωσιν τῶν ἀποθεμάτων καὶ τῆς τρεχούσης παραγωγῆς εἰς τοιαῦτα εἶδη. Ἐνῶ δὲ ἐντατικὴ προσπάθεια κατεβλήθη πρὸς διατήρησιν τῶν βασικῶν ὑλῶν ἐντὸς τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἀνάλογος προσπάθεια ἐγένετο πρὸς παρεμπόδισιν τῆς εἰσαγωγῆς ἄλλων εἰδῶν, δυναμένης νὰ ἐπηρεάσῃ τὰ συναλλαγματικὰ ἀποθέματα τῆς χώρας.

Αἱ ἄνωτέρω προϋποθέσεις εὐρίσκονται εἰς τὴν βάσιν τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ρυθμίσεως τῶν ἀνταλλαγῶν ὅχι μόνον τῶν μεγάλων ἐμπολέμων χωρῶν ἀλλὰ καὶ τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν οὐδετέρων. Ἐὰν ἤδη θελήσωμεν νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς πραγματικοὺς ἀριθμοὺς πρὸς ἐξακρίθωσιν τοῦ μεγέθους τοῦ κλονισμοῦ τὸν ὁποῖον ὑπέστη τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν δυσμενῶν ἐκ τοῦ πολέμου συνθηκῶν ἐπ' αὐτοῦ, θὰ ἔχωμεν νὰ ἀναφέρωμεν ἐνδεικτικῶς τὰ ἑξῆς:

Αἱ ἐμπορικαὶ ἀνταλλαγαὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὑπέστησαν κατὰ τοὺς πολεμικοὺς μῆνας — Σεπτέμβριον — Δεκέμβριον — σημαντικὴν συστολήν, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἀντιστοίχους μῆνας τοῦ 1938, ἀναλυομένην ὡς ἑξῆς: μείωσις ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν κατ' ἀξίαν: εἰσαγωγαὶ — 7,6 %, ἐξαγωγαὶ — 23,6 %, ἐπανεξαγωγαὶ — 49,7 %.

Διὰ τὴν Γαλλίαν, οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1939, ἦσαν κατώτεροι τῶν ἀντιστοίχων ἀριθμῶν τοῦ Νοεμβρίου 1938 κατὰ 39 %. Δέον νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἡ Γαλλία εἰ-

χεν ἐντελῶς ἀπαγορεύση τὴν ἐξαγωγὴν πρώτων ὑλῶν, ἐπιτρεπομένης τῆς ἐξαγωγῆς μόνον βιομηχανικῶν προϊόντων.

Διὰ τὴν Γερμανίαν, δέον νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι ἡ μείωσις τοῦ ἐμπορίου τῆς ἀφορᾷ εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῶν ἀντιπάλων τῆς καὶ μετὰ τῶν ὑπερποντίων ἀγορῶν, εἶναι δὲ σοβαρωτάτη. Ἐν τούτοις τὸ μετὰ τῶν γειτόνων χωρῶν γερμανικὸν ἐμπόριον καθὼς ἐπίσης καὶ μετὰ τῶν χωρῶν μεθ' ὧν ὑφίσταται ἡ διὰ ξηρᾶς συγκοινωνία, παρουσιάζει ἀπὸ τοῦ πολέμου σημαντικὴν ἀνάπτυξιν, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ Οὐγγαρίας.

Αἱ Η. Π. Α. φαίνεται νὰ ὠφελήθησαν περισσότερο ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς ἀντιστάθμισμα τῶν περιορισθεισῶν μετὰ τῆς Γερμανίας ἀνταλλαγῶν ἦλθον αἱ συμμαχικαὶ παραγγελίαι. Ἐν τούτοις ὁμολογεῖται, ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ οἰκονομία ἀνέμενε πολὺ μεγαλυτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν μετὰ τῶν ἐμπολέμων δυτικῶν δυνάμεων ἔναντι τῆς πραγματοποιηθείσης. Αἱ προσδοκίαι ἰδίως τῆς μεγάλης κερδοσκοπίας δὲν ἐπηλήθευσαν, δι' ὃ καὶ φόβοι ἐκφράζονται περὶ ἐνδεχομένης παλινδρομήσεως τῆς ἀποτόμως σημειωθείσης οἰκονομικῆς ἀνακάμψεως ἐν Ἡ. Π. Ἀ.

Νομισματικὰ καὶ συναλλαγματικὰ γεγονότα. — Μία ἐκ τῶν σοβαρωτέρων συνεπειῶν τοῦ πολέμου ὑπῆρξεν ἡ σοβαρὰ συναλλαγματικὴ διαταραχὴ καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ νομισματικοῦ καθεστώτος τῶν ἐμπολέμων δυτικῶν δυνάμεων. Ἡ συναλλαγματικὴ διαταραχὴ ἤρχισεν ἐκδηλουμένη, μίαν περίπου ἑβδομάδα πρὸ τῆς ἐπισήμου κηρύξεως τοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τῆς ὑποτιμῆσεως τῆς ἀγγλικῆς λίρας, συμπαρακολουθοῦντος καὶ τοῦ γαλλικοῦ φράγκου ἔναντι τοῦ δολλαρίου.

Κατὰ τὰς ὀλίγας αὐτὰς ἡμέρας αἵτινες προηγήθησαν τῶν ἐχθροπραξιῶν ἡ ὑποτίμησις τοῦ ἀγγλικοῦ καὶ γαλλικοῦ νομίσματος ὑπῆρξε σχετικῶς μικρά, μόλις 2 τοῖς ἑκατόν. Ἀκολουθῶς ὅμως, ὅταν πλέον ἀπεδείχθη ὅτι ὁ πόλεμος ἐστάθη ἀδύνατον νὰ ἀποφευχθῇ, ἡ πτώσις τῶν νομισμάτων τῶν δύο μεγάλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν συνεχίσθη, μετὰ ἐπιταχύνσεως μάλιστα, εἰς βαθμὸν ὥστε ἐντὸς τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τὸ ἀγγλικὸν νόμισμα νὰ ἔχῃ ὑποτιμηθῇ ἔναντι τοῦ δολλαρίου κατὰ 13 τοῖς ἑκατόν. Τὸ ἀγγλικὸν καὶ γαλλικὸν νόμισμα ὑπετιμήθησαν ἐπίσης ἔναντι καὶ ὅλων τῶν ἄλλων νομισμάτων ὅσα διετήρησαν τὴν πρὸς τὸ δολλάριον παλαιὰν σχέσιν των.

Μετὰ τὰς μεγάλας διακυμάνσεις τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου, καθωρίσθη ἡ ἐπίσημος σχέσις τῆς λίρας πρὸς τὸ δολλάριον ἐν

Λονδίνῳ, ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου καὶ ἐντεῦθεν, εἰς τὴν σταθερὰν τιμὴν τῶν δολλαρίων 4,03 διὰ μίαν ἀγγλικὴν λίραν. Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἐν τούτοις ἀγορᾷ τῆς Νέας Ὑόρκης, ὅπου ἡ διαπραγματεύσεις ὑφίσταται πᾶσαν κερδοσκοπικὴν ἐπίδρασιν, ἡ τιμὴ τῆς λίρας δὲν ἔπαυσε νὰ παρουσιάζῃ διακυμάνσεις καὶ δὴ ἐπὶ χαμηλοτέρων ἐπιπέδων —περὶ τὰ 3,95 — 3,98 δολλάρια.

Ἡ νέα δημιουργηθεῖσα ἐκ τοῦ πολέμου κατάστασις, εὐνοοῦσα μεγάλως τὴν διεθνῇ κερδοσκοπίαν, ἐπέβαλεν εἰς τὰς μεγάλας ἐμπολέμους δυτικὰς δυνάμεις τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ καθεστῶτος τῆς συναλλαγματικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν λήψιν αὐστηροτάτων μέτρων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ματαιώσεως τῶν κερδοσκοπικῶν διαθέσεων, τῆς συγκρατήσεως τῆς συναλλαγματικῆς τιμῆς τῶν νομισμάτων των ἀπὸ ἀδικαιολογήτου περαιτέρω πτώσεως καὶ γενικώτερον πρὸς περιφρούρησιν τῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων των καὶ ἐξοικονόμησιν παντὸς συναλλαγματικοῦ πόρου, ἐπὶ τῇ προόψει τῶν μεγάλων συναλλαγματικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου. Περὶ τῶν μέτρων αὐτῶν καὶ τῆς ἐπελθούσης μεταβολῆς τοῦ συναλλαγματικοῦ καθεστῶτος γίνεται εὐθὺς ἀμέσως λόγος.

ΑΓΓΛΙΑ.— Οἱ συναλλαγματικοὶ περιορισμοὶ ἐν Μεγάλῃ Βρετανίᾳ καθιερώθησαν ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ πολέμου καὶ εἰς μεγάλην κλίμακα. Αἱ κυριώτεραι διατάξεις, αἵτινες ρυθμίζουν ἐφεξῆς τὰ συναλλαγματικὰ ζητήματα εἶναι αἱ ἑξῆς : “Ὅλαι αἱ ἐπὶ ξένου συναλλάγματος πράξεις ὑπόκεινται εἰς ἔλεγχον, οὐδεὶς δὲ κατοικῶν μονίμως (résidant) ἐν Ἀγγλίᾳ δύναται νὰ ἀποκτήσῃ ξένον συνάλλαγμα ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ, χωρὶς νὰ θέσῃ τοῦτο εἰς τὴν διάθεσιν τῆς κυβερνήσεως ἢ νὰ μεταφέρῃ ἀγγλικὸν συνάλλαγμα εἰς τὴν ἁλλοδαπὴν ἄνευ εἰδικῆς ἀδείας.” Ἀδειαι ὅμως μεταφορᾶς ἀγγλικοῦ συναλλάγματος διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων χορηγοῦνται μετ’ εὐκολίας. Οἱ μὴ μονίμως κατοικοῦντες ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἔχοντες διαθεσιμότητος εἰς λίρας ἐν τῇ χώρᾳ δικαιοῦνται νὰ μεταφέρουν συνάλλαγμα ὅχι ὅμως καὶ χαρτονομίσματα ἢ χρυσὸν διὰ τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἀδεια. Ἐπίσης δὲν εἶναι δυνατὴ ἐφεξῆς ἡ, διὰ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ διαθεσίμων εἰς λίρας, ἀπόκτησις ὠρισμένων νομισμάτων, ὅπως : δολλαρίων. Ἡ. Π. Α., δολλαρίων Καναδᾶ, belgas, ἐλβετικῶν φράγκων, φλορινίων ὀλλανδικῶν, pesos ἀργεντινῶν, σουηδικῶν καὶ νορβηγικῶν κορωνῶν. Τῶν συναλλαγμάτων τῶν λοιπῶν χωρῶν ἡ ἀπόκτησις ἐπιτρέπεται. Ἐπίσης δέον ν’ ἀναφέρωμεν ὅτι τὰ μέτρα ἐπεξετάθησαν καὶ ἐπὶ τῶν κινητῶν ἀξιῶν καὶ ἄλλων πιστωτικῶν τίτλων.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν χρυσόν, ἡ τιμὴ αὐτοῦ καθορίζεται ἐφεξῆς ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας, ἐμονοπωλήθησαν δὲ αἱ ἐπὶ χρυσοῦ συναλλαγαί· κάθε πρᾶξις ἐπὶ χρυσοῦ θὰ ἐκτελῇται ὑπὸ προσώπων εἰδικῶς ἐξουσιοδοτημένων καὶ ὑποκειμένων εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας. Τέλος δεόν νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ὁλόκληρον τὸ εἰς χρυσὸν ἀπόθεμα τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας μετεβιβάσθη εἰς τὸ Κεφάλαιον ἰσορροποίσεως συναλλαγμάτων ἔναντι τίτλων τοῦ δημοσίου, οἵτινες καλύπτουν ἐφεξῆς τὴν νομισματικὴν κυκλοφορίαν. Οὐδεμία δ' ἔκτοτε ἀνακοίνωσις τοῦ εἰς χρυσὸν ἀποθέματος γίνεται, δοθέντος ὅτι αἱ ἐνέργειαι τοῦ Κεφαλαίου ἰσορροπήσεως δὲν δημοσιεύονται.

ΓΑΛΛΙΑ.— Ἀνάλογα μέτρα συναλλαγματικῶν περιορισμῶν ἐλήφθησαν ἐν Γαλλίᾳ, ἀπὸ ἀπόψεως δὲ εἰδικῶς τῶν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ διαθεσίμων τῶν γάλλων τῶν μονίμως κατοικούντων ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἀποικίαις, ἀκόμη αὐστηρότερα. Ἡ μείζων αὕτη αὐστηρότης ἔγκειται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἄνωτέρω ὑπεχρεώθησαν νὰ ὑποβάλλουν δήλωσιν περὶ τῶν ἀπαιτήσεών των ἔναντι τῆς ἄλλοδαπῆς, τόσον τῶν εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ξένα συναλλάγματα ὅσον καὶ τῶν λοιπῶν κινητῶν ἢ ἀκινήτων περιουσιακῶν στοιχείων. Ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίων ὑπὸ οἷονδήποτε τύπον ἀπηγορεύθη, πλὴν κατόπιν εἰδικῆς ἀδείας. Ἐξ ἄλλου ἰδρύθη τὸ Office des changes — ὁργανισμὸς τὸν ὁποῖον διευθύνει ἡ Τράπεζα τῆς Γαλλίας, καὶ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου, χάριν τοῦ συντονισμοῦ καὶ τῆς καλλιτέρας διεξαγωγῆς, ὑπήχθησαν ὅλα τὰ συναλλαγματικὰ ζητήματα. Αἱ πράξεις ἐπὶ συναλλάγματος διεξάγονται ἐφεξῆς μέσῳ τοῦ Office des changes καὶ τῶν ἐξουσιοδοτημένων Τραπεζῶν πρὸς τὰς ὁποίας ἐκχωρεῖται κάθε ποσὸν συναλλάγματος καὶ αἵτινες μόνον δικαιοῦνται νὰ χορηγοῦν συνάλλαγμα βάσει τῶν εἰδικῶν ἀδειῶν.

Οἰκονομικὴ καὶ νομισματικὴ συμφωνία Ἀγγλίας - Γαλλίας. — Σπουδαιοτάτης σημασίας συμφωνία συνήφθη τὴν 4 Δεκεμβρίου μεταξὺ τῶν συμμάχων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ συντονισμοῦ τῶν ἐπὶ οἰκονομικοῦ πεδίου ἐνεργειῶν τῶν συμμάχων χωρῶν. Ἡ ὑπογραφεῖσα συμφωνία ἀφορᾷ εἰς τὰ ἐξῆς τρία κύρια σημεία : 1) καθιεροῦται νομισματικὴ ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν, ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται διὰ τῆς σταθεροποιήσεως τῆς σχέσεως μεταξὺ φράγκου καὶ στερλίνας εἰς τὴν τιμὴν 1 λίρα = 176,50 φράγκα καὶ διὰ τῆς δημιουργίας λογαριασμοῦ ἀπεριορίστου συμψηφισμοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ διακανονισμοῦ ὅλων τῶν συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς ὁμάδος στερλίνας — πλὴν τοῦ Καναδᾶ — καὶ τῶν χωρῶν τῆς ὁμάδος τοῦ φράγκου, 2) συνεφωνήθη ἡ κατα-

νομή μερικῶν ἐκ τῶν κοινῶν πολεμικῶν βαρῶν, περιλαμβανομένης καὶ τῆς οἰκονομικῆς βοηθείας πρὸς τρίτας χώρας, ἐν τῇ ἀναλογίᾳ 2)5 διὰ τὴν Γαλλίαν καὶ 3)5 διὰ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, 3) ἀνελήφθη ὑποχρέωσις ἐκ μέρους ἀμφοτέρων ὅπως μὴ προβοῦν εἰς τὴν ὑπὸ οἰονδήποτε τύπον σύναψιν ἐξωτερικῶν δανείων ἄνευ προηγουμένης πλήρους μεταξὺ των συμφωνίας, 4) νὰ καταβληθῇ κάθε προσπάθεια πρὸς ἰσοπέδωσιν τῶν δυσκολιῶν, αἵτινες ἐμποδίζουν τὰς ἐμπορικὰς ἀνταλλαγὰς τῶν δύο χωρῶν.

Διὰ τῆς ἀνωτέρω συμφωνίας ἐλπίζεται ὅτι θὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ καλλιτέρα χρησιμοποίησις τῶν πηγῶν τῶν δύο χωρῶν εἰς πρώτας ὕλας, εἰς μέσα παραγωγῆς, εἰς ναυτικὰς δυνάμεις κλπ., καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ κατάστροφαις κοινῶν προγραμμάτων εἰσαγωγῶν, ἀποφευγομένου κάθε συναγωνισμοῦ προκειμένου περὶ ἀγορῶν ἐνεργηθησομένων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων προγραμμάτων.

Καὶ ἄλλαι ὅμως χῶραι ἐκ τῶν οὐδετέρων προέβησαν εἰς τὴν λήψιν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αὐστηρῶν συναλλαγματικῶν μέτρων καθιερώσασαι συναλλαγματικούς περιορισμούς ἢ καταστήσασαι ἔτι αὐστηροτέρους τοὺς ἤδη ὑφισταμένους τοιούτους. Μεταξὺ αὐτῶν δέον νὰ ἀναφέρωμεν τὰς : Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Ἰρλανδίαν, Λιθουανίαν, Ρουμανίαν, Καναδᾶ.

Γενικώτεραι ἀπόψεις ἐπὶ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν τάσεων. — Ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀνασκοπήσεως καθίσταται προφανές ὅτι ὁ τελευταῖος πόλεμος ἐδημιούργησε διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν πάμπολλα νέα προβλήματα, ἢ ἐπίλυσις τῶν ὁποίων οὔτε εὐκολος οὔτε ταχεῖα φαίνεται νὰ εἶναι. Ἐὰν ὅμως θελήσωμεν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ πολεμικὰ γεγονότα, νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὸ πρόσφατον παρελθόν, θὰ διαπιστώσωμεν ὅτι ὁ ἀρξάμενος πόλεμος οὐδὲν ἄλλο ἀποτελεῖ εἰ μὴ τὴν ἐναργεστέραν ἐκδήλωσιν καὶ τὴν ἀποκορύφωσιν διαταρακτικῶν τάσεων καὶ δυνάμεων αἵτινες, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐμφανῶς, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπέδρων ἐπὶ τῆς διεθνούς οἰκονομίας ἀσκοῦσαι ἐπ' αὐτῆς ἐξαιρετικῶς δυσμενῇ, καταλυτικῇ θὰ ἔλεγέ τις, ἐπίδρασιν. Ἄς ἐξετάσωμεν ἐγγύτερον διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς εἶχον καὶ πῶς ἔχουν τὰ πράγματα.

Αἱ συνθῆκαι τῆς εἰρήνης μὲ τὰς ὁποίας ἐτερματίσθη ὁ μέγας πόλεμος τοῦ 1914, φαίνεται ὅτι δὲν εἶχον κατορθώσῃ παρὰ νὰ διαιρέσουν τὸν παλαιὸν κόσμον εἰς δύο στρατόπεδα μὲ ἀντιμαχόμενα πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ συμφέροντα. Ἡ ἐμφάνισις ἐξ ἄλλου

πολλῶν νέων κρατῶν ἐδημιούργησε καὶ νέα πολιτικοοικονομικά συμφέροντα ἀνύπαρκτα ἕως τότε.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν διάστημα τῆς εἰκοσιπενταετοῦς εἰρήνης ἡ παγκόσμιος οἰκονομία ἐγνώρισε πρὸς τούτοις ἄλλεπαλλήλους κρίσεις, αἱ ὁποῖαι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀντιλήψεως, ὅτι λόγῳ τῆς ἀνίσου κατανομῆς τόσοι τῶν πηγῶν πρώτων ὑλῶν ὅσον καὶ τῆς σφαίρας ἐπιρροῆς ἐπὶ τῶν ἀγορῶν καταναλώσεως ἐν τῇ ὑδρογείῳ, αἱ ἐθνικαὶ οἰκονομίαι χωρῶν σχετικῶς πλουσιωτέρων προάγονται ἐπὶ ζημίᾳ ἐθνικῶν οἰκονομιῶν χωρῶν σχετικῶς πτωχοτέρων, παρακωλύουσαι σοβαρῶς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν τελευταίων.

Ἡ ἀντίληψις αὕτη εὔρε καὶ τοὺς θεωρητικούς της ὑποστηρικτάς, βαθμηδὸν δὲ ἐμπεδουμένη, ἰδίως εἰς μεγάλας χώρας αἵτινες ἐξῆλθον ἡττημένοι ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ 1914, ἐδημιούργησε συνείδησιν τῆς ἀνάγκης διὰ μίαν, πάσῃ θυσίᾳ, ἀνακατανομὴν τοῦ πλούτου τῆς γῆς καὶ ἐπανόρθωσιν τῆς ἐκ τῆς ἰσχυοῦσης καταστάσεως προσγιγνομένης βλάβης εἰς τὰ οἰκονομικά συμφέροντα τῶν πτωχοτέρων ἄλλ' ἐξ ἴσου μεγάλων χωρῶν. Ἡ σύγκρουσις τῶν συμφερόντων μεταξὺ χωρῶν κατεχουσῶν καὶ μή, ἦτο προφανής.

Αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ κρίσεις, αἵτινες κατὰ τὸ πρόσφατον μεταπολεμικὸν παρελθὸν συνεκλόνησαν τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἔδωκαν τὴν εὐκαιρίαν πρὸς σύγκλησιν μεγάλων οἰκονομικῶν διασκέψεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀνεμένετο νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ συνδιαλλαγὴ τῶν διῆσταμένων συμφερόντων καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις τῆς διεθνοῦς συνεργασίας ἄνευ τῆς ὁποίας οὐδεμία πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ σταθερότης εἶναι ἐφικτὴ οὔτε ἐν τῷ παρόντι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

Αἱ ἀντιθέσεις ἐν τούτοις ὑπῆρξαν τοσοῦτον ὀξεῖαι, ὥστε τὸ διεθνὲς κοινὸν νὰ βλέπῃ μετ' ἀποκαρδιώσεως τὴν ἀποτυχίαν τῆς μιᾶς κατόπιν τῆς ἄλλης τῶν μνησθειςῶν διασκέψεων. "Ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ διάχυτος ἦτο ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὴν διεθνῇ ψυχολογικὴν ἀτμόσφαιραν ἡ πεποίθησις, ὅτι τὰ μεγάλα οἰκονομικά προβλήματα ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν ἀφῆκεν ἄλυτα ἄλλα δὲ ἐδημιούργησεν αὐτὸς οὗτος ὁ πόλεμος, ἄλλα τέλος ἀνέκυψαν ἀπὸ τὰς μεταπολεμικὰς κρίσεις, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιλυθοῦν ὀριστικῶς παρὰ δι' ἐνὸς νέου πολέμου.

Ἡ προοπτικὴ αὕτη τοῦ ἐνδεχομένου πολέμου ὁμοῦ μὲ τὰς σοβαρὰς διὰ τὰ οἰκονομικά τῶν διαφόρων χωρῶν συνεπείας τῶν κρίσεων, ὠδήγησαν εἰς τὴν ἐκ θεμελίων μεταβολὴν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν καθ' ἕκαστον χωρῶν. Θὰ ἡδύνατό τις νὰ δεχθῇ, ὅτι ἐνώπιον τῆς ἀποτυχίας κάθε ἀποπείρας πρὸς συνεννόησιν, ἡ μετα-

βολή τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἐπεβάλετο πλέον ἀπὸ τὴν ἐνστικτώδη ἀνάγκην τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ τὴν ἀκατάλυτον θέλησιν πρὸς ἐπικράτησιν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ἥτις κυριαρχεῖ τόσον εἰς τὰ ἄτομα ὅσον καὶ εἰς τὰ ἔθνη.

Ἡ μεταβολή τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν καθ' ἕκαστον χωρῶν ἐξεδηλώθη ἀρχικῶς μὲν διὰ τῆς προσπαθείας πρὸς δημιουργίαν αὐταρκειᾶς βραδύτερον δὲ διὰ τῆς ἀναζητήσεως τοῦ λεγομένου «ζωτικοῦ χώρου» καὶ πέραν τῶν φυσικῶν ἐθνικῶν ὁρίων. Δὲν νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ χωρήσῃ ἀμφιβολία, ὅτι ἡ παλινδρόμησις ἢ ὁποία ἐσημειώθη εἰς τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς σχέσεις δὲν ὀφείλεται κατὰ τὸ μεγαλύτερον αὐτῆς μέρος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν νέας ἐμπορικῆς πολιτικῆς. Ἡ πολιτικὴ τῆς αὐταρκειᾶς, τὴν ὁποίαν μετὰ ζήλου καὶ μετὰ σπουδῆς ἐφήρμοσαν τόσον τὰ παλαιότερα, μάλιστα δὲ τὰ νεώτερα κράτη, ἐπιδιώκουσα τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας διὰ τῆς ὅσον ἔνεστιν ἐντατικωτέρας ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἰδίων αὐτῆς πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ πάσης, εἰ δυνατόν, ἐκ τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας ἐξαρτήσεως, ὠδήγησε κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἀπομόνωσιν, εἰς τὴν δημιουργίαν ἐθνικῶν οἰκονομιῶν ἀλληλομαχομένων καὶ ἀπωθουσῶν ἀλλήλας.

Αἱ ἐπισυμβᾶσαι κρίσεις ἔδωκαν καὶ εἰς τὰς χώρας, αἵτινες διεκήρυττον τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνάγκην τῶν διεθνῶν ἀνταλλαγῶν, νὰ ἐννοήσουν ὅτι μόναι αὐταὶ ἀκολουθοῦσαι πολιτικὴν ἐλευθερίας συναλλαγῶν καὶ ἐντελῶς ἐλευθέρας οἰκονομίας δὲν θὰ κατῴρθουν ν' ἀντιμετωπίσουν τὰ ἐκ τῶν κρίσεων προβλήματα. Αἱ τάσεις πρὸς τὴν αὐτάρκειαν μετεδόθησαν τοιουτοτρόπως καὶ εἰς τὰς χώρας αὐτάς. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁμιλοῦντες περὶ τάσεων κλειστῆς οἰκονομίας δὲν πρέπει νὰ ἀποδίδωμεν τὸν ὅρον αὐτὸν μόνον εἰς τὴν οἰκονομίαν ὠρισμένων χωρῶν. Πρόκειται περὶ φαινομένου καθολικοῦ, παγκοσμίου. Ἴσως τὸ φαινόμενον νὰ εἶναι περισσότερο καὶ ἀμέσως ἀντιληπτὸν προκειμένου περὶ τῶν νέων χωρῶν ἢ παλαιῶν χωρῶν μὲ βλέψεις ἐπεκτάσεως. Ἀλλὰ θὰ ἡδύνατό τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἀνάλογοι τάσεις πρὸς σχηματισμὸν οἰκονομιῶν εὐρυτέρας μὲν ἀκτίνος ἀλλὰ πάντως ἐπιδιωκουσῶν δι' ἐσωτερικῆς ἀνταλλαγῆς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν, δὲν διαπνέουν τὴν πολιτικὴν τῶν παλαιῶν μεγάλων ἀποικιακῶν κρατῶν καὶ τῶν ἀγγλοσαξωνικῶν ἐθνῶν; Ἀναμφιβόλως αἱ συνέπειαι τῶν ἐσωτερικῶν κρίσεων, τὰς ὁποίας οὐδεμία ἐκ τῶν πεπαλαιωμένων μεθόδων κατῴρθωσε νὰ ἀποσοθήσῃ, ὠδήγησε βαθμηδὸν ὅλας τὰς χώρας νὰ ἐγκολπωθοῦν τὰς νεοφανεῖς περὶ ἐμπορικῆς πολιτικῆς ἀντιλή-

ψεις. Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ τις, ὅτι κάθε προσπάθεια πρὸς θεραπείαν τῆς κρίσεως, ἀνταποκρινομένη ἢ μὴ εἰς τὰς κλασικὰς ἀντιλήψεις, ἀπετύγχανε ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης. Μεταξὺ τῶν ἄλλων αἱ περισσότεραι χῶραι ἐπεννόησαν τὴν νομισματικὴν ὑποτίμησιν καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ χρυσοῦ κανόνος, μέθοδον ἀναμφισβητήτως εὐφυᾶ, ἢ ὁποῖα ἐν τούτοις δὲν ἐστάθη ἱκανὴ νὰ ἐξουδετερώσῃ καὶ θεραπεύσῃ τὸ κακόν. Τὰ περιοριστικὰ ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος μέτρα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνοδεύεται, ἔχουν σοθαρωτάτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, δοθέντος ὅτι αἱ εἰσαγωγαὶ ρυθμίζονται συναρτήσῃ τῆς συναλλαγματικῆς καταστάσεως τῆς χώρας. Τὸ μέτρον τοῦτο ὁδηγεῖ κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μεθόδων τοῦ συμψηφισμοῦ, τῶν clearing, τῆς ποσοστώσεως τῶν εἰσαγωγῶν, καταργεῖ δηλονότι τὴν διενέργειαν διεθνῶν καὶ ἐλευθέρων ἀνταλλαγῶν καὶ καθιεροῖ τὰς διμερεῖς ἐμπορικὰς σχέσεις.

Ἡ τάσις αὕτη πρὸς οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν, πρὸς συντονισμόν ὅλων τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς χώρας ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἰδίας αὐτῆς ἀνάγκας, ὁδηγεῖ ἐξ ἄλλου καὶ εἰς τὸν περιορισμόν τῶν ἐξαγωγῶν. Ἡ πολιτικὴ αὕτη εἶναι συνεπῶς ἐπιβεβλημένη πρωτίστως διὰ τὰς μεγάλας χώρας μὲ ὀλοκληρωτικὰ ἰδεώδη. Αἱ μικρότεραι χῶραι δὲν δύνανται ἀκόμη νὰ παρακολουθήσουν κατὰ τὸ αὐτὸ βῆμα τὰς μεγαλυτέρας, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν περιορισμῶν τῶν ἐξαγωγῶν, λόγῳ τῆς μεγάλης αὐτῶν ἐκ τῆς ἁλλοδαπῆς ἐξαρτήσεως. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν αἱ μέθοδοι τῆς νέας ἐμπορικῆς πολιτικῆς καὶ ἡ ἔκτασις τῆς ἐφαρμογῆς των διαφορίζονται ἀνὰ τὰς διαφόρους χώρας, συμπίπτουν ὅμως κατὰ τὰ οὐσιώδη αὐτῶν στοιχεῖα, ἢ τάσις εἶναι κοινή.

Τὸ σύνολον τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ὑπηγορεύθησαν ἀπὸ τὴν νέαν ταύτην ἐμπορικὴν πολιτικὴν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αἱ περὶ ἐμπορικῶν συμψηφισμῶν διατάξεις, οἱ συναλλαγματικοὶ περιορισμοί, ἢ ἀπαγόρευσις ἐξαγωγῆς κεφαλαίων, ἢ παρεμπόδισις τῶν ἰδιωτικῶν ταξιδίων κ. ἄ. ὁμοῦ μετὰ τῆς ἐκ τῶν ἐπανεξοπλισμῶν προκληθείσης κινήσεως, ἐπέτρεψαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀνὰ τὰς διαφόρους χώρας. Ἐν τούτοις ἡ ἀνάπτυξις αὕτη ἐξηρτημένη ἀπὸ τόσας προϋποθέσεις δὲν ἐνέχει κάτι τὸ ὀριστικόν καὶ ἀφορᾷ μόνον τὴν ἐσωτερικὴν οἰκονομίαν τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν. Ἀντιθέτως αἱ τάσεις αὗται πρὸς αὐτοσυγκέντρωσιν συνετέλεσαν εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀπομόνωσιν τῶν καθ' ἕκαστον ἐθνικῶν οἰκονομιῶν, εἰς τὸν λανθάνοντα οἰκονομικὸν πόλεμον καὶ γενικῶς ἀπετέλεσαν τὰς καταλυτικὰς τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων δυνάμεις. Ἡ κατάλυσις τῆς

διεθνοῦς οἰκονομίας καὶ ὁ οἰκονομικὸς πόλεμος εἶναι γεγονότα κατὰ πολὺ προηγηθέντα τοῦ σημερινοῦ πολέμου.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων, προσεπιρρωνύουν τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ ἄλλαι τινὲς διαπιστώσεις. Ἡ διαπίστωσις ἀφ' ἑνὸς ὅτι ἐνῶ ἡ παγκόσμιος παραγωγὴ ἔχει μεταπολεμικῶς αὐξηθῇ σημαντικῶς παρακολουθοῦσα τὰς ὅλως αὐξανομένας ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ὅστις ἐπίσης ηὐξήθη κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας εἰκοσιπενταετίας κατὰ 30 περίπου τοῖς ἑκατόν, ἀντιθέτως ὁ ὄγκος τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν — μετὰ ἀπαλλαγὴν τῆς ἐπιδράσεως ἐκ τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν — περιωρίσθη εἰς τὰ δύο τρίτα τῶν προπολεμικῶν (1914) ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν. Ἑτέρα διαπίστωσις ἔγκειται εἰς τὴν ἀπροσδιόριστον καὶ ἀσαφῇ ἐκδήλωσιν τῶν οἰκονομικῶν κυμάνσεων. Οὔτε περὶ οἰκονομικῆς ἀναζωογονήσεως οὔτε περὶ παροδικῆς κρίσεως δύναται τις πλέον νὰ ὁμιλῇ ἀνενδοιάστως. Ἡ ἔννοια τοῦ ρυθμοῦ ἐν τῇ διεθνεί οἰκονομικῇ ἐξελίξει φαίνεται ν' ἀπολείπη, τὸ δὲ σπέρμα τῆς ἀρρυθμίας φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ εἰς πᾶσαν κατάστασιν τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας.

**

Ἀλλὰ δὲν πρόκειται μόνον περὶ ἀρρυθμίας τῆς conjoncture καὶ περὶ τῆς μεταβολῆς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν ἐθνῶν. Θὰ ὤφειλέ τις νὰ ἀναχθῇ περαιτέρω εἰς τὴν διαπιστουμένην θεμελιώδη μεταβολὴν εἰς τὴν διάρθρωσιν — structure — τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, μεταβολὴν ἐπελθοῦσαν εἰς τὴν νοοτροπίαν τῶν λαῶν, εἰς τὴν τεραστίαν ἐξέλιξιν τῆς τεχνικῆς, εἰς τὰς νέας ἀνάγκας τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν τὰ ὁλοκληρωτικὰ κράτη. Πρόκειται ἐπομένως ἐνταῦθα περὶ παραγόντων, οἱ ὅποιοι ἐπιδροῦν ἀποφασιστικῶς ἐπὶ τῆς πορείας τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ οἵτινες συνεπάγονται τὰ μεγάλα διεθνῇ οἰκονομοπολιτικὰ προβλήματα τῆς σήμερον.

Ἡ πολεμικὴ διαμάχη εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεπλάκησαν αἱ μεγαλύτεραι χῶραι τοῦ κόσμου ἀποδεικνύει τὴν ὑπαρξιν τῶν βαθυτέρων τούτων ἀλλοιώσεων εἰς τὴν διάρθρωσιν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τὴν ὀξύτητα τῶν ἀντιθέσεων, εἰς τὰς ὁποίας αἱ ἀλλοιώσεις αὗται περιήγαγον τὰς ἐμπολέμους χώρας καὶ τοὺς πληθυσμοὺς αὐτῶν, μητροπολιτικοὺς καὶ ἀποικιακοὺς.

Ἡ ἀνασκόπησις τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας κατὰ τοὺς ὀλίγους πολεμικοὺς μῆνας, ἥτις προηγήθη, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διαπιστώσωμεν τὴν προοδευτικὴν κατάλυσιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν

σχέσεων, ἡ ὁποία εἶχε πρὸ τοῦ πολέμου ἀρχίση, ἐπιταχυνομένη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ὀριστικῆς ρήξεως μεταξὺ τῶν μεγάλων δυνάμεων. Ἐνώπιον τοῦ διεξαγομένου ἀγῶνος ἡ θέσις τῶν οὐδετέρων χωρῶν, ἂν καὶ περισσοτέρων ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1914—18, δύναται εὐκόλως νὰ χειροτερεύσῃ καὶ καθίσταται ὅλοεν δυσχερεστέρα. Ἐνῶ ὁ ὀλοκληρούμενος πόλεμος τείνει νὰ τὰς ἀποστερήσῃ βαθμηδὸν τοῦ μεγαλυτέρου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μέρους τῶν σχέσεων καὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πηγῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων σημαντικῶς ἐξαρτῶνται, αἱ τεράστια στρατιωτικὰ δαπάναι εἰς τὰς ὁποίας ἐξ ἄλλου εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ προβαίνουν διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ὑπαρξίν των ἔχουν φθάσῃ ἤδη εἰς μεγέθη ἀνησυχητικά. Ἡ διεξαγωγή τοῦ πολέμου ἀπαιτεῖ τεραστίας δαπάνας καὶ θὰ ἀπαιτήσῃ ἀκόμη μεγαλυτέρας. Εὐρισκόμεθα ἀναμφιβόλως ἐνώπιον ὀλοκαυτώματος εἰς τὴν πυρὰν τοῦ ὁποίου ἀναλίσκεται τόσον ὁ προϋπάρχων πλοῦτος ὅσον καὶ τὰ νέα εἰσοδήματα—διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν μόνον περὶ τῶν ὑλικῶν ἀξιῶν.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων θὰ ἐξαρτηθῇ βεβαίως κατ' ἀρχὴν ἐκ τῆς συνεχίσεως τοῦ ἀρξαμένου πολέμου καὶ ἐκ τῆς ἐκτάσεως, τὴν ὁποίαν πρόκειται οὗτος νὰ λάβῃ. Ἡ ἀποκατάστασις ὅμως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας εἶναι ἀναμφισθητήτως ἔργον εἰρήνης. Ὁ διεξαγόμενος πόλεμος θὰ δώσῃ τὴν λύσιν εἰς τὰ προβλήματα τὰ ὁποία προϋπῆρχον αὐτοῦ καὶ θ' ἀπολήξῃ συντόμως εἰς εἰρήνην ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ πηγᾷ ἡ νέα ἀνθρῶπις τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων;

ΑΝΔΡΕΑΣ Δ. ΚΥΡΚΙΛΙΤΣΗΣ